

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.013.05.2020

Pan
Wojciech Woźniak
Wójt Gminy Krotoszyce
Urząd Gminy Krotoszyce
ul. Piastowska 46
59-223 Krotoszyce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/045 – „Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi i użytkowymi oraz transgraniczne przemieszczanie odpadów”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Krotoszyce, ul. Piastowska 46, 59-223 Krotoszyce ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Woźniak, Wójt Gminy Krotoszyce ² , od 4 listopada 2019 r. W okresie od dnia 18 listopada 2014 r. do dnia 3 listopada 2019 r. stanowisko Wójta Gminy Krotoszyce zajmowała Beata Castañeda Trujillo.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych oraz nadzór nad rynkiem odpadów komunalnych na terenie gminy.2. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie sposobu postępowania z odpadami komunalnymi.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Maria Ossowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/93/2020 z 26 czerwca 2020 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Urząd lub Gmina.

² Dalej: Wójt lub Wójt Gminy.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

W Gminie Krotoszyce zapewniono odbiór od mieszkańców wszystkich rodzajów wytwarzanych odpadów komunalnych. Dysponowano także danymi w zakresie ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów. Skutecznie egzekwowano od podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi przekazywanie rocznych sprawozdań i informacji. Urząd Gminy terminowo sporządzał roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi. Sporządzano także w terminie analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi. W całym okresie objętym kontrolą Gmina osiągała poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. W Urzędzie opracowywano stosowne projekty uchwał dotyczące wyboru metody obliczania i ustalenia opłat za gospodarowanie odpadami oraz sposobu ich pobierania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵ (dalej: *u.c.p.g.*). Podejmowano także działania w przypadku niedopełnienia przez właściciela nieruchomości obowiązków w zakresie zbierania odpadów. Przygotowano również projekt wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz określono warunki i tryb składania deklaracji przez właścicieli nieruchomości.

Dochody z opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości nie były w każdym roku wystarczające na pokrycie wydatków związanych z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie. Wówczas były pokrywane z dochodów własnych Gminy. Gmina zapewniała wyposażenie nieruchomości w pojemniki lub worki do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym. Gmina wywiązała się z obowiązku prowadzenia Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (dalej: PSZOK).

Inne nieprawidłowości stwierdzone w toku kontroli dotyczyły uregulowania działalności PSZOK dopiero we wrześniu 2020 r., niezapewnienia miesięcznego przechowywania zapisu obrazu w wizyjnym systemie kontroli w PSZOK, nieprzeprowadzania oględzin nieruchomości, na terenie których kompostowano bioodpady oraz nieprowadzenia kontroli właścicieli nieruchomości w zakresie spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych. Nie oznakowano dwóch pojemników na odpady na terenie PSZOK oraz składowano na terenie PSZOK w niewydzielonym miejscu materiały niebędące odpadami komunalnymi.

Stwierdzono również brak w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych w opisie przedmiotu zamówienia zapisów uwzględniających kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych. Ponadto w umowie zawartej w wyniku postępowania nr IB.271.21.2016 w dniu 20 grudnia 2016 r. na okres dłuższy niż 12 miesięcy brak było postanowień o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy, do czego zobowiązywał art. 142 ust. 5 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁶ (dalej: *ustawa Pzp*). Nie przedłożono również wykazu pracowników oraz oświadczeń pracowników wykonawcy, potwierdzających, że osoby te zatrudnione są na podstawie umowy o pracę, co wskazano w obowiązkach wykonawcy uregulowanych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1439.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.

Urząd nie opublikował na stronie BIP do dnia 6 października 2020 r. uzasadnień do projektów uchwał Rady Gminy w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności.

Urząd podejmował w różnorodnych formach działania informacyjne i edukacyjne skierowane zarówno do młodzieży szkolnej i przedszkolnej, jak i do wszystkich mieszkańców, w celu zwiększenia świadomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Na dofinansowanie jednego z tych działań, tj. kampanię edukacyjno-informacyjną (druk i dystrybucję kalendarza ściennego, w którym zawarte były informacje o poprawnej selekcji odpadów z podziałem na frakcje, harmonogramem wywozu poszczególnych frakcji oraz informacje o PSZOK), pozyskano także środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Jako dobrą praktykę, w ocenie Izby należy uznać zapewnienie przez Gminę dostępu do informatycznego systemu „Strefa Mieszkańca”, w którym została zawarta informacja o prawidłowej selekcji odpadów komunalnych (aktualizowana co tydzień) oraz wyszukiwarka danego odpadu ze wskazaniem, do której frakcji powinien trafić. Dostępny był tam również harmonogram z powiadomieniem sms dla mieszkańca w przeddzień wywozu danej frakcji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych oraz nadzór nad rynkiem odpadów komunalnych na terenie gminy

Opis stanu faktycznego

1.1. Według stanu na dzień 5 października 2020 r., w Urzędzie zostało złożonych 1 007 deklaracji z zamieszkałych gospodarstw domowych. Nieruchomości niezamieszkałych było 49, a wśród nich: dwie szkoły podstawowe oraz boisko sportowe, trzy gminne ośrodki zdrowia, dwa cmentarze, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, punkt pocztowy, Gminna Biblioteka, punkt apteczny, salon fryzjerski, Urząd Gminy, sześć świetlic wiejskich, stacja kolejowa, dwa gospodarstwa sadownicze, dwa gospodarstwa rolne, jedna stacja benzynowa, dwa hotele, pięć sklepów, jeden bank, jedna restauracja oraz obiekty – siedziby różnych działalności gospodarczych w liczbie 20.

Gmina podejmowała działania zmierzające do objęcia wszystkich mieszkańców systemem odbioru odpadów komunalnych. Weryfikację złożonych deklaracji Gmina prowadziła m.in. na podstawie danych meldunkowych z poszczególnych sołectw, podczas załatwiania innych spraw w Urzędzie, w tym podatkowych lub komunalnych. Każdy mieszkaniec był informowany o konieczności zgłoszenia się do pracownika ds. gospodarki komunalnej w celu złożenia deklaracji o wysokości opłaty za zagospodarowanie odpadami komunalnymi. Weryfikacji zostały poddane także gospodarstwa domowe na podstawie zużycia wody na danej nieruchomości w stosunku do szacunkowego poboru wody przez osoby zadeklarowane.

Coroczna ilość i rodzaj odpadów powstających w poszczególnych rodzajach nieruchomości ustalana była na podstawie sprawozdań składanych przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. Z uwagi na

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

wydłużenie do dnia 30 września 2020 r., na podstawie art. 12a *u.c.p.g.*, terminu składania rocznego sprawozdania sporządzanego przez podmioty odbierające odpady komunalne, podmioty prowadzące punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, Urząd nie dysponował pełnymi danymi na temat rodzajów odpadów wytwarzanych na terenie Gminy za rok 2019.

Gminnym systemem gospodarki odpadami objęto 100% nieruchomości niezamieszkałych.

Gmina nie prowadziła odrębnej ewidencji ilości i rodzajów odpadów, które powstawały w poszczególnych rodzajach nieruchomości, tj. zamieszkałych i niezamieszkałych. Ewidencja ilościowo-rodzajowa wykazywana w sprawozdaniach składanych przez firmę odbierającą odpady dotyczyła całego gminnego systemu gospodarki odpadami. Gmina nie prowadziła, ani też nikomu nie zlecała, badań morfologii odpadów.

(akta kontroli str. 5-26, 801-833)

1.2. Zgodnie z art. 9b *u.c.p.g.*, do dnia 31 grudnia 2019 r., na terenie Gminy do rejestru działalności regulowanej (dalej: rejestr) wpisanych było 12 podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.

Do końca 2015 r. wykreślono cztery podmioty – pozostało 10;

Do końca 2016 r. zarejestrowano jeden podmiot – funkcjonowało 11;

Do końca 2017 r. – funkcjonowało 11 podmiotów;

Do końca 2018 r. – funkcjonowało 11 podmiotów;

Do końca 2019 r. zarejestrowano jeden podmiot – funkcjonowało 12.

(akta kontroli str. 27-61)

Podmioty odbierające odpady komunalne terminowo składały sprawozdania. Stwierdzono, że cztery podmioty, w kontrolowanym okresie, po samodzielnej weryfikacji składały korekty do sprawozdań. Jeden podmiot jeden raz złożył korektę sprawozdania za II półrocze 2016 r., inny złożył łącznie 9 korekt do sprawozdań za lata 2017 - 2018. Pozostałe dwa podmioty złożyły po jednej korekcie do sprawozdań, odpowiednio za pierwsze i drugie półrocze 2018 r.

(akta kontroli str. 307-325)

Dane zawarte w sprawozdaniach, składanych przez podmioty odbierające odpady komunalne weryfikowano z raportami i kartami przekazywania odpadów, kwitami wagowymi i fakturami. Gmina posiadała za rok 2018 i 2019 informacje o sposobach zagospodarowania poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zebranych z terenu Gminy. Dane o odebranych i zebranych odpadach bilansowały się z danymi jakie posiadała Gmina o zagospodarowanych odpadach.

Sporządzane przez Gminę sprawozdania do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi były przekazywane terminowo. Również korekty sporządzane były terminowo i na żądanie Urzędu Marszałkowskiego.

Gmina sprawozdanie za rok 2016 złożyła w dniu 27 marca 2017 r. Korektę do sprawozdania złożono w dniu 12 czerwca 2017 r. Korekta dotyczyła zmiany masy odpadów o kodzie 15 01 07 oraz odpadów o kodzie 15 01 02 przekazanych do składowania, a także zmiany masy odpadów o kodzie 17 01 01. Korekty te spowodowały zmianę łącznej masy odpadu papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz odpadu betonu przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi oraz osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, tworzyw sztucznych i szkła.

Sprawozdanie za rok 2017 złożono w dniu 27 marca 2018 r. Dwie korekty (15 marca 2019 r. i 16 kwietnia 2019 r.) dotyczyły:

- zweryfikowania w części IIa sprawozdania pozycji odebranych odpadów, które zostały poddane procesowi R13,
- zweryfikowania w części IIc sprawozdania sposobu zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych o kodzie 15 01 01 oraz sprawdzenia czy podmiot odbierający odpady posiadał stosowne zezwolenie na przetwarzanie wskazanych odpadów w procesie R3,
- zweryfikowania danych dotyczących masy odpadów o kodzie 19 12 12 przeznaczonych do składowania,
- wyjaśnienia w części Va pochodzenia odpadów ujętych do masy odpadów przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi, tj. szkła, opakowań wielomateriałowych, opakowań metalowych, opakowań z tworzyw sztucznych, opakowań z papieru i tektury,
- zweryfikowania w części Vc sprawozdania łącznej masy odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi oraz łącznej masy odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Gmina sprawozdanie za rok 2018 złożyła w dniu 28 marca 2019 r. Korektę tego sprawozdania złożono 20 listopada 2019 r. Korekta dotyczyła m.in.:

- zweryfikowania w dziale IIIa sprawozdania sposobu zagospodarowania odpadów o kodzie 15 01 07 w odniesieniu do posiadanych zezwoleń, skorygowania nazw instalacji,
- zweryfikowania w dziale IIIb sprawozdania sposobu zagospodarowania odpadów o kodzie 15 01 01 w odniesieniu do posiadanego zezwolenia,
- skorygowania w dziale VIIb sprawozdania zapisu dotyczącego masy odpadów o kodzie 19 05 99,
- skorygowania w dziale VIIIa sprawozdania w kolumnie 3 „Masa odpadów [Mg]” mas odpadów o kodach 15 01 04, 15 01 05,
- skorygowania w dziale VIIIc sprawozdania łącznej masy odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi oraz łącznej masy odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- skorygowania działu VIII d sprawozdania poprzez uwzględnienie odpadów o kodzie 17 09 04, które zostały zdeponowane na składowisku w procesie D5.

Sprawozdanie za 2019 r. nie zostało jeszcze sporządzone przez Gminę, ponieważ zgodnie z art. 12a ust. 2 *u.c.p.g.*, w brzmieniu nadanym przez art. 7 ustawy z dnia 14 maja 2020 r. *o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2*⁸, sprawozdania, o których mowa w art. 9q *u.c.p.g.*, przekazuje się w terminie do dnia 31 października 2020 r.

(akta kontroli str. 62-109, 307-331)

1.3. W 2016 r. Gmina osiągnęła poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, w wysokości odpowiednio 23%, po korekcie sprawozdania – 19%, w 2017 r. – 26%, po korekcie sprawozdania – 22% oraz w 2018 r. – 30%, a po korekcie sprawozdania – 33%.

(akta kontroli str. 62-129)

⁸ Dz. U. poz. 875 ze zm.

1.4. Wybór metody ustalania opłaty oraz wysokość opłat pobieranych od mieszkańców za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych zostały ustalone na podstawie stosownych uchwał Rady Gminy⁹. Do projektów uchwał obowiązujących przed 2020 rokiem nie sporządzano kalkulacji kosztów odbierania i zagospodarowania odpadów.

Wójt Gminy wyjaśnił, że ustalając stawki opłat za odpady komunalne, które mieszkańcy mieli opłacać w 2017 r., Gmina wzięła pod uwagę liczbę zadeklarowanych mieszkańców, ilość wyprodukowanych odpadów w latach ubiegłych, koszt odbioru i zagospodarowania zebranych z terenu Gminy odpadów komunalnych, odbioru odpadów zbieranych selektywnie; papier, szkło, plastik, bioodpady oraz zmieszanych, koszty związane z prowadzeniem akcyjnych zbiórek odpadów, a także zaopatrzeniem mieszkańców w worki do segregacji odpadów. Gmina uwzględniała wydatki związane z obsługą programu (serwis i opłata abonamentowa) i koszty administracyjne – wynagrodzenie pracowników, obsługę pocztową, szkolenia pracowników, edukację społeczeństwa (ulotki, informacje, warsztaty dla dzieci i młodzieży, ogłoszenia, deklaracje, regulaminy, harmonogramy), koszty materiałów biurowych, pozostałe koszty (koszty prowadzenia kontroli na terenie Gminy, zlecenia, ryczałty na dojazdy, także koszty utrzymania PSZOK i powstanie zapobiegania i usuwanie dzikich wysypisk).

W ramach opłaty mieszkańcy mieli możliwość pozbycia się każdej ilości wytworzonych przez siebie odpadów, otrzymywali worki na segregację, mieli możliwość wystawienia odpadów w organizowanych zbiórkach akcyjnych, otrzymywali harmonogramy, ulotki oraz kalendarze. W okresie tym nie ustalono limitów co do oddawanych odpadów.

Przy ustalaniu wysokości stawki dla mieszkańców w 2019 r., która zaczęła obowiązywać od 2020 r., jej wartość została oszacowana na podstawie analizy stawek przyjętych w innych gminach, rozeznaniu pobieranych opłat za zagospodarowanie i transport jakie były świadczone przez lokalne przedsiębiorstwa oraz szacowanie wartości przedmiotu zamówienia. W ramach opłaty mieszkańcy mieli możliwość oddania każdej ilości odpadów komunalnych z podziałem na frakcję (z wyłączeniem limitu na użyte opony, które nie były wykorzystywane do prowadzenia działalności gospodarczej, w liczbie powyżej czterech sztuk na rok oraz odpady budowlane i rozbiórkowe przyjmowane w gminnym punkcie zbiórki odpadów komunalnych nie częściej niż 2 razy w roku w liczbie do czterech sztuk worków o pojemności 120 litrów dostarczanych do gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów).

Gmina opracowała harmonogram wywozu odpadów oraz wykaz przydatnych informacji na temat segregacji odpadów, które były dostępne w gminnej aplikacji internetowej w zakładce związanej z gospodarką odpadami komunalnymi.

Gmina nie sprzedawała surowców, więc ewentualne przychody z nich pochodzące nie były uwzględniane w wyliczeniu stawek. Gmina współpracowała z jednym podmiotem w zakresie odbioru zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz opon. Miała również podpisaną umowę z Oddziałem Polskiego Czerwonego Krzyża we Wrocławiu, na podstawie której surowiec typu tekstylia nieodpłatnie był odbierany z terenu Gminy. Ponadto w szkołach prowadzone były zbiórki zużytych baterii i nakrętek w ramach wspierania akcji charytatywnych.

⁹ Uchwały Rady Gminy w sprawie wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty: uchwała Nr VIII/57/2015 Rady Gminy z dnia 25 listopada 2015 r., obowiązująca od 1 stycznia 2016 r., uchwała Nr XI/95/2019 Rady Gminy z dnia 30 grudnia 2019 r. obowiązująca od 1 lutego 2020 r., uchwała Nr XII/99/2020 Rady Gminy z dnia 6 lutego 2019 r., obowiązująca od 1 marca 2020 r.

W okresie do 2019 r. Gmina nie ponosiła dodatkowych opłat z tytułu zbiórek odpadów surowcowych i poużytkowych. Od 2019 roku ponoszone opłaty dotyczyły kosztów transportu i magazynowania tylko elektroodpadów i wynosiły w roku 2019 – 380 zł, a w 2020 r. 680 zł netto zgodnie ze zleceniem.

W okresie od 2020 r. każda wywieziona i zagospodarowana tona poszczególnej frakcji odpadów była rozliczana, a ceny netto wynosiły: za odpady zmieszane, w tym popiół 900 zł, za bioodpady 686,60 zł, za tworzywa sztuczne, w tym opakowania wielomateriałowe i metale 809,20 zł, za szkło 422,00 zł, za papier 598,40 zł, za zużyte opony 1 000,00 zł, za meble i inne odpady wielkogabarytowe 1 104,90 zł, za zużyte baterie i akumulatory 2 300,00 zł, za chemikalia i odpady niebezpieczne 3 400,00 zł, za zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny 1 400,00 zł, za przeterminowane leki 3 400,00 zł, za odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych 3 400,00 zł, za zużyte źródła światła 2 300,00 zł, za odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z drobnych remontów 420,80 zł, za odzież i tekstylia 738,00 zł.

Od dnia 1 lutego 2020 r. ustalono wyższą opłatę za odbiór odpadów w wysokości trzykrotności stawki podstawowej (3 x 28 zł) od każdej zamieszkałej osoby w gospodarstwie domowym.

Gmina nie stosowała zwolnień z opłat za odbiór odpadów komunalnych.

(akta kontroli str. 130-148, 801-833)

1.5. Liczba właścicieli nieruchomości posiadających kompostowniki, ustalona na podstawie złożonych deklaracji na koniec lat 2016-2020 (30 września) wynosiła odpowiednio: 574 gospodarstwa domowe, 569, 586, 610 oraz 586 gospodarstw domowych. Gmina nie finansowała ani nie kupowała mieszkańcom kompostowników. Do dnia zakończenia kontroli Gmina nie prowadziła oględzin kompostowników. Nie wszczynano też postępowań w sprawie określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi za niesegregowanie odpadów, wobec czego nie ustalono innych wysokości stawek.

Dla nieruchomości niezamieszkałych w okresie od stycznia 2016 r. do grudnia 2019 r. obowiązywały następujące stawki opłat:

- w selektywnym zbieraniu odpadów za pojemniki o pojemności 110 i 120 litrów – 24 zł, o pojemności 240 litrów – 40 zł, o pojemności 1 100 litrów – 150 zł,
- w nieselektywnym zbieraniu odpadów za pojemniki o pojemności 110 i 120 litrów – 30 zł, o pojemności 240 litrów – 50 zł, o pojemności 1 100 litrów – 250 zł.

Od 1 stycznia 2020 r. system gospodarki odpadami w Gminie nie przewidywał zbierania odpadów nieselektywnych. Od 1 lutego 2020 r. stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosiła 28,00 zł za miesiąc od każdej zamieszkałej osoby, a w przypadku zadeklarowanego kompostownika na nieruchomościach zabudowanych budynkiem mieszkalnym jednorodzinny stawka wynosiła 27,00 zł na miesiąc, po obniżeniu o 1 zł opłaty za kompostowanie. W przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie wypełniał obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny, określano stawkę opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości 84,00 zł za miesiąc od każdej zamieszkałej osoby.

Od 1 marca 2020 r. od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkiwali mieszkańcy, a powstawały odpady komunalne, pobierane były opłaty w wysokości:

- za pojemnik o pojemności 120 l – 5,91 zł,
- za pojemnik o pojemności 240 l – 11,82 zł,

- za pojemnik o pojemności 1 100 l – 54,17 zł.

W przypadku nieruchomości niezamieszkałych, jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełniał obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny ustalano miesięczną stawkę opłaty podwyższonej za pojemniki:

- za pojemnik o pojemności 120 l – 23,64 zł,
- za pojemnik o pojemności 240 l – 47,28 zł,
- za pojemnik o pojemności 1 100 l – 216,68 zł.

(akta kontroli str. 130-180, 332-334)

1.6. Wszystkie projekty uchwał w sprawie wzoru deklaracji zostały opracowane i przedłożone do uchwalenia Radzie Gminy, która podjęła stosowne uchwały w tym przedmiocie¹⁰.

Wszyscy mieszkańcy złożyli właściwe deklaracje, a ich treść była weryfikowana przez Urząd na bieżąco, także przy okazji ich wprowadzania do systemu. W kontrolowanym okresie nie wydano żadnej decyzji odnośnie do opłaty za gospodarowanie odpadami, a jedynie wysyłano do mieszkańców wezwania do złożenia deklaracji oraz wezwania do złożenia korekty deklaracji przy wątpliwości co do liczby zadeklarowanych osób.

(akta kontroli str. 181-210, 801-833)

1.7. W latach 2016-2020 (I półrocze) Gmina na funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi poniosła wydatki w łącznej wysokości 2 822,9 tys. zł, z czego w 2016 r. 616,6 tys. zł, w 2017 r. 638,9 tys. zł, w 2018 r. 600,2 tys. zł, w 2019 r. 593,4 tys. zł, w 2020 r. (I półrocze) 373,5 tys. zł.

W latach 2016-2020 (I półrocze) dochody z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosły ogółem 2 576,2 tys. zł, z czego w 2016 r. 520,6 tys. zł, w 2017 r. 529,2 tys. zł, w 2018 r. 541,1 tys. zł, w 2019 r. 559,7 tys. zł, w 2020 r. (I półrocze) 425,4 tys. zł.

W latach objętych kontrolą środki pochodzące z opłat za gospodarowanie odpadami planowano i wydatkowano na funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, tj. m.in. na:

- wynagrodzenia osobowe i pochodne – 311 858,04 zł,
- wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne (provizja dla sołtysów z tytułu zebranych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi) – w kwocie 27 550,85 zł,
- na zakupy materiałów i wyposażenia w kwocie 38 624,88 zł,
- zakupy usług remontowych w kwocie 14 143,88 zł,
- na szkolenia pracowników w kwocie 2 417 zł,
- na zakupy inwestycyjne – zakup urządzenia wielofunkcyjnego w 2019 r. – system wizyjny w kwocie 13 165,99 zł,
- zakupy usług pozostałych związanych z kosztami odbioru i transportu odpadów komunalnych, koszty usuwania odpadów komunalnych z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania i magazynowania w wysokości 2 393 413,28 zł.

Wpływy z opłat w okresie objętym kontrolą nie były wystarczające na pokrycie wszystkich wydatków Gminy związanych z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów. W związku z tym, że wydatki w zakresie gospodarowania odpadami

¹⁰ Nr XVI/154/2013 z dnia 25 lutego 2013 r. zmieniona uchwałą Nr XVIII/158/2013 z dnia 22 kwietnia 2013 r., obowiązującą do 31 lipca 2016 r., Nr XIV/97/2016 z dnia 29 czerwca 2016 r. obowiązującą do 31 grudnia 2019 r., Nr XI/96/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. obowiązującą do 29 lutego 2020 r., Nr XII/100/2020 z dnia 6 lutego 2020 r. obowiązującą do 30 czerwca 2020 r., Nr XV/122/2020 z dnia 25 maja 2020 r. obowiązującą nadal.

komunalnymi przewyższały osiągnięte z tego tytułu wpływy, deficyt pokrywany był ze środków własnych budżetu Gminy. Wszystkie środki z dochodów dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi w okresie objętym kontrolą były w całości wydatkowane.

W 2019 roku Gmina usunęła dzięki wysypisko w postaci składowanego gruzu budowlanego. Finansowanie tego zadania w kwocie 3 745,51 zł pochodziło z wydatków dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi. Wszystkie informacje o nielegalnych wysypiskach były przekazywane i analizowane w Urzędzie. Dobrą praktyką był stały cotygodniowy objazd terenu Gminy przez pracowników Urzędu w celu weryfikacji terenu pod względem porzuconych odpadów, które potem trafiały posegregowane do PSZOK.

(akta kontroli str. 211-270, 801-833)

1.8. Do 31 lipca 2016 r. obowiązywał Regulamin w sprawie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy z dnia 29 grudnia 2014 r. ustanowiony uchwałą Nr III/20/2014 Rady Gminy. Uchwałą nr XIV/96/2016 z dnia 29 czerwca 2016 r. Rada Gminy ustanowiła nowy Regulamin obowiązujący od 1 sierpnia 2016 r. Na podstawie regulaminu w sprawie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy z dnia 25 września 2019 r. ustanowionego uchwałą Rady Gminy Nr VII/73/2019, zmienionego uchwałą Rady Gminy z dnia 30 października 2019 r. Nr IX/78/2019, od 1 stycznia 2020 r. właściciele nieruchomości mają obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych poprzez zbieranie w przeznaczonych do tego celu pojemnikach.

Właściciele nieruchomości zapewniali utrzymanie czystości i porządku na terenie nieruchomości poprzez:

- 1) prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych z wydzieleniem następujących frakcji: a) papier, tektura, b) metale, c) tworzywa sztuczne, d) szkło, e) opakowania wielomateriałowe, f) odpady komunalne ulegające biodegradacji, g) odpady zielone, h) przeterminowane leki i chemikalia, i) zużyte baterie i akumulatory, j) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, k) meble i inne odpady wielkogabarytowe, l) odpady budowlane i rozbiórkowe, m) zużyte opony;
- 2) przekazywanie selektywnie zebranych odpadów podmiotom uprawnionym, umieszczanie odpadów zebranych selektywnie w ogólnodostępnych pojemnikach;
- 3) zbieranie niesegregowanych lub zmieszanych odpadów komunalnych i przekazywanie ich podmiotom uprawnionym.

Zgodnie z cytowanymi Regulaminami odpady komunalne poszczególnych frakcji oraz odpady ulegające biodegradacji należało gromadzić w pojemnikach o odpowiednim kolorze w wyznaczonych i wydzielonych miejscach nieruchomości. Minimalna częstotliwość odbioru wynosiła 1 raz na dwa tygodnie. W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej oraz na terenach ogródków działkowych dopuszczało się zagospodarowanie odpadów ulegających biodegradacji, w tym odpadów zielonych poprzez kompostowanie. W Regulaminach ustalono również zasady selektywnego gromadzenia odpadów takich jak: przeterminowane leki, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia, zużyty drobny sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe. Wyznaczona częstotliwość odbioru odpadów z terenów komunalnych przeznaczonych do użytku publicznego wynosiła 1 raz na dwa tygodnie w przypadku koszy na przystankach komunikacji i placów zabaw oraz nie rzadziej niż raz na dwa miesiące z komentarzem na zgłoszenie zarządcy. Regulamin

opracowany był zgodnie z wymaganiami wynikającymi z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Zgodnie z Regulaminem dnia 30 października 2019 r. Gmina zapewniała objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów zebranych selektywnie poprzez podmiot uprawniony.

Regulamin Rady Gminy z dnia 30 października 2019 r. w sprawie utrzymania czystości i porządku w Gminie dostosowany był do rozporządzenia z dnia Ministra Środowiska 26 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów¹¹.

PSZOK, którego Regulamin ustanowiono zarządzeniem nr 86/2020 Wójta Gminy z dnia 31 sierpnia 2020 r., prowadzony był, w latach 2016-2020, przy ulicy Gwarnej 6 w Krotoszycach. Pracownicy obsługujący PSZOK mieli prawo odmówić przyjęcia odpadów, jeżeli ich ilość lub rodzaj wskazywały, że nie powstały one w gospodarstwie domowym. Dostarczane do PSZOK odpady podlegały ewidencji. Właściciele nieruchomości dostarczający odpady komunalne do PSZOK byli zobowiązani do:

- wskazania adresu nieruchomości, z której pochodzą dostarczone odpady,
- rozładowania odpadów i ich umieszczenia w przeznaczonych dla danego rodzaju odpadu pojemnikach, lub innych miejscach wskazanych przez pracowników obsługi PSZOK. W przypadku odpadów zielonych, w pojemnikach należało umieszczać sam odpad bez worków, w których został dostarczony do PSZOK,
- w przypadku dostarczenia chemikaliów bez opakowania zawierającego opis pozwalający na identyfikację odpadu, wskazania charakterystyki dostarczonego odpadu,
- natychmiastowego zabrania oraz zagospodarowania w sposób zgodny z przepisami prawa dostarczonych odpadów, w przypadku odmowy ich przyjęcia.

Regulamin funkcjonowania PSZOK opracowany był zgodnie z wymaganiami wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

(akta kontroli str. 271-306, 801-833)

1.9. Gminny system odbioru odpadów komunalnych obejmował wszystkie nieruchomości na terenie Gminy, tj. zarówno nieruchomości zamieszkałe jak i niezamieszkałe. W okresie od 2016 r. do 2019 r. na terenie Gminy była możliwość nieselektywnej zbiórki odpadów. Liczba nieruchomości, których właściciele zadeklarowali nieselektywną zbiórkę odpadów wynosiła odpowiednio: 97, tj. 10%; 94, tj. 10%; 100, tj. 11%; 104, tj. 11% wszystkich właścicieli nieruchomości.

Gmina organizowała zbiórkę odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, według zgłaszanych potrzeb mieszkańców – średnio dwa razy do roku. Mieszkańcy w wybranym terminie wystawiali przed posesje tego typu odpady, które były odbierane. Dodatkowo, po wcześniejszym telefonicznym zgłoszeniu, mieszkaniec mógł wszystkie posegregowane odpady przywieźć do PSZOK zlokalizowanego w Krotoszycach.

W 2020 r. Gmina ustaliła dla PSZOK limit na odbiór odpadów budowlanych i rozbiórkowych w terminach 2 razy do roku po cztery sztuki worków 120 l i maksymalnie do 25 kg, oraz w liczbie czterech sztuk opon na rok.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2028.

W Gminie opracowano harmonogram odbioru odpadów we współpracy z firmą wywozową. Do Urzędu nie wpływały skargi ani wnioski w zakresie opracowanego harmonogramu.

Odpady komunalne z budynków jednorodzinnych były w dniu odbioru wystawiane na granicy nieruchomości. Odbiór tych odpadów był zgodny z harmonogramem wywozu odpadów. Zmieszane odpady komunalne były zabierane jeden raz na dwa tygodnie; metale i tworzywa sztuczne były odbierane od 2016 r. do 2019 r. dwa razy w miesiącu, a od 2020 r. trzy razy w miesiącu. Szkło oraz papier były odbierane jeden raz w miesiącu, bioodpady w miesiącach letnich (1 kwietnia – 31 października) były odbierane jeden raz w tygodniu, a w miesiącach zimowych (1 listopada – 31 marca) jeden raz na dwa tygodnie.

Gmina w latach 2016-2019 zapewniała mieszkańcom worki do segregacji w poszczególnych kolorach zgodnych z frakcjami w ramach umowy z wykonawcą. Pojemniki na odpady zmieszane (pozostałości po segregacji) mieszkańcy mieli jako pozostałość z lat poprzednich. W 2017 r. podmiot odbierający odpady komunalne zaproponował odbiór frakcji typu „popiół z domowych palenisk” jako dodatkową frakcję zbieraną osobno, zapewniając pojemnik na okres trwania umowy.

Od roku 2020 Gmina zrezygnowała z workowego systemu zbierania odpadów i zobowiązała właścicieli nieruchomości do zapewnienia pojemników do selektywnej zbiórki odpadów.

Odpady komunalne (papier, szkło, plastik, odpady wielkogabarytowe, odpady ulegające biodegradacji, gruz i odpady budowlane, elektrośmieci) z terenu Gminy trafiły do instalacji zlokalizowanych poza terenem Gminy¹².

(akta kontroli str. 326-331, 335-393)

W toku kontroli NIK dokonano oględzin miejsc gromadzenia odpadów komunalnych, tj.: [1] na losowo wybranej ulicy z zabudową wielorodzinną w Krotoszycach; [2] przy budynkach wielorodzinnych w Szymanowicach; [3] przy budynkach wielorodzinnych w Kościelcu. I tak:

[1] Oględziny przeprowadzono w dniach 26 sierpnia i 27 sierpnia 2020 r., tj. odpowiednio jeden i dwa dni po odbiorze odpadów komunalnych – odpady zmieszane i tworzywa sztuczne i metale oraz 25 września 2020 r., tj. trzy dni po odbiorze odpadów komunalnych – odpady zmieszane i tworzywa sztuczne i metale. W dniu 26 sierpnia 2020 r. stwierdzono, że jeden z pojemników był nieoznakowany i pusty. W dniu 25 września 2020 r. stwierdzono, że pojemnik został właściwie oznakowany oznaczeniem „odpady zmieszane”. Nie stwierdzono przepełnienia pojemników. Pojemniki znajdowały się w dobrym stanie sanitarnym i technicznym. Na 300 mieszkańców tej ulicy, 57 zamieszkiwało w zabudowie wielorodzinnej w pięciu budynkach. Przypadały na nich ogółem 62 pojemniki na odpady o łącznej pojemności 8 880 l, z czego:

- 23 pojemniki na odpady zmieszane o łącznej pojemności 3 240 l, co daje 57 l/mieszkańca,
- sześć pojemników na odpady szklane o łącznej pojemności 840 l, co daje 15 l/mieszkańca,
- osiem pojemników na tworzywa sztuczne i metale o łącznej pojemności 1 320 l, co daje 23 l/mieszkańca,

¹² Firmy odbierające odpady komunalne przekazywały je do Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów w Legnicy lub w Lubinie., a te - po wysortowaniu do recyklingu

- sześć pojemników na odpady papierowe o łącznej pojemności 840 l, co daje 15 l/mieszkańca,
- 19 pojemników na bioodpady o łącznej pojemności 2 640 l, co daje 46 l/mieszkańca.

[2] Oględziny przeprowadzono w dniach 26 sierpnia i 27 sierpnia 2020 r., tj. odpowiednio w przeddzień w dzień odbioru odpadów komunalnych zmieszanych i odpowiednio w dzień odbioru i jeden dzień po odbiorze odpadów tworzyw sztucznych i metali. Pojemniki były opróżnione. Nie stwierdzono przepełnienia pozostałych pojemników. Pojemniki znajdowały się w dobrym stanie sanitarnym i technicznym. Na 171 mieszkańców tej miejscowości, 25 zamieszkiwało w zabudowie wielorodzinnej w dwóch budynkach. Przypadało na nich ogółem 16 pojemników na odpady o łącznej pojemności 4 240 l, z czego:

- pięć pojemników na odpady zmieszane o łącznej pojemności 1 180 l, co daje 73 l/mieszkańca,
- trzy pojemniki na odpady szklane o łącznej pojemności 360 l, co daje 14 l/mieszkańca,
- trzy pojemniki na tworzywa sztuczne i metale o łącznej pojemności 1 460 l, co daje 58 l/mieszkańca,
- trzy pojemników na odpady papierowe o łącznej pojemności 360 l, co daje 14 l/mieszkańca,
- dwa pojemniki na bioodpady o łącznej pojemności 240 l, co daje 10 l/mieszkańca.

[3] Oględziny przeprowadzono w dniach 26 sierpnia i 27 sierpnia 2020 r., tj. odpowiednio cztery i trzy dni po odbiorze odpadów – metale i tworzywa sztuczne oraz cztery dni po odbiorze odpadów – zmieszane oraz jeden dzień po odbiorze bioodpadów. Nie stwierdzono przepełnienia pojemników. Pojemniki znajdowały się w dobrym stanie sanitarnym i technicznym.

Na 229 mieszkańców tej miejscowości, 146 zamieszkiwało w zabudowie wielorodzinnej w siedmiu budynkach. Przypadało na nich ogółem 37 pojemników na odpady o łącznej pojemności 19 486 l, z czego:

- 12 pojemników na odpady zmieszane o łącznej pojemności 5 746 l, co daje 39 l/mieszkańca,
- osiem pojemników na odpady szklane o łącznej pojemności 3 520 l, co daje 24 l/mieszkańca,
- siedem pojemników na tworzywa sztuczne i metale o łącznej pojemności 5 240 l, co daje 36 l/mieszkańca,
- pięć pojemników na odpady papierowe o łącznej pojemności 2 060 l, co daje 20 l/mieszkańca,
- pięć pojemników na bioodpady o łącznej pojemności 2 920 l, co daje 24 l/mieszkańca.

(akta kontroli str. 394-426)

1.10. W okresie objętym kontrolą Gmina samodzielnie prowadziła PSZOK, który zlokalizowany był przy ul. Gwarnej 6 w Krotoszycach i obsługiwał wyłącznie mieszkańców Gminy w liczbie 3 319. Był czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 - 14.30, po wcześniejszym telefonicznym zgłoszeniu potrzeby oddania odpadów komunalnych. Odbiór odbywał się w obecności pracownika, który weryfikował osobę oddającą na podstawie dowodu osobistego. W PSZOK przyjmowano takie rodzaje odpadów komunalnych jak: papier i tektura opakowania z papieru i tektury, szkło i opakowania ze szkła, tworzywa sztuczne i opakowania z tworzyw sztucznych, metale i opakowania z metali, opakowania wielomateriałowe, chemikalia i niebezpieczne, zużyte baterie i akumulatory, zużyty

sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne, zużyte opony, bioodpady, popiół, tekstylia, leki. Dostarczający odpady obowiązany był do ich rozładunku we własnym zakresie w miejscu wskazanym przez pracownika obsługującego PSZOK i pod jego nadzorem. PSZOK był obsługiwany przez pracowników Urzędu.

Odmowa przyjęcia odpadów przez pracownika obsługującego PSZOK była przewidziana w następujących przypadkach: jeśli dostarczone odpady były nieposegregowane (zmieszane); jeśli były to odpady inne niż wymienione, jeśli zawierały części samochodowe, szkło hartowane i zbrojeniowe, azbest, smołę lub papę. Ponadto odmawiano przyjęcia do PSZOK odpadów w przypadku braku możliwości identyfikacji odpadów niebezpiecznych, jeśli odpady zielone znajdowały się w stanie uniemożliwiającym ich dalsze zagospodarowanie (w stanie rozkładu, zgniłe lub sfermentowane); jeśli ilość i rodzaj odpadów dostarczonych do PSZOK wskazywały, że odpady mogą pochodzić z działalności gospodarczej lub rolniczej; odmowy okazania dowodu osobistego lub podania danych, niezbędnych do identyfikacji osoby dostarczającej odpady i adresu nieruchomości, z której pochodzą odpady. Na terenie PSZOK przetrzymywano odpady tylko do czasu zapelnienia pojemników na poszczególne frakcje. Odpady ulegające biodegradacji, były odbierane raz w tygodniu w miesiącach letnich i dwa razy w miesiącu w miesiącach zimowych.

Do Urzędu nie wpływały skargi i wnioski dotyczące funkcjonowania PSZOK.

W Gminie nie utworzono punktu napraw.

(akta kontroli str. 301-306, 427-431)

W wyniku oględzin PSZOK przeprowadzonych w dniach 18 sierpnia i 25 września 2020 r. ustalono, że teren PSZOK zajmował powierzchnię około 250 m² i był zabezpieczony przed dostępem osób nieuprawnionych. Posiadał tablicę informacyjną, na której umieszczono czas przyjmowania odpadów. Na ścianach budynku PSZOK były zamontowane kamery – elementy systemu monitoringu wizyjnego obiektu.

Odpady wielkogabarytowe, tj. meble, dywany były gromadzone w otwartym nieoznakowanym kontenerze metalowym. Pozostałe odpady, posegregowane na poszczególne frakcje, składowane były w kontenerach i pojemnikach właściwie oznakowanych i opisanych. Zużyte opony w liczbie 98, składowane były bezpośrednio na gruncie pod murem.

Oprócz składowanych odpadów na terenie PSZOK zgromadzone były:

- piasek w dwóch przyzmach w ilości około 2 m³ każda, przed budynkiem magazynowo-garażowym,
- drewno w ilości około 4 m³, pod ogrodzeniem,
- drewniane elementy budowlane – około 4 m³, składowane pod ogrodzeniem,
- kręgi betonowe w liczbie 20, składowane pod ogrodzeniem,
- nieużywany zbiornik na wodę, zniszczone cztery znaki drogowe, nieużywany siatkowy pojemnik na papier.

(akta kontroli str. 432-456)

W wyniku oględzin wizyjnego systemu kontroli gromadzenia odpadów w PSZOK przeprowadzonych w dniach 18 sierpnia 2020 r. i 17 września 2020 r. ustalono, że wizyjny system kontroli PSZOK obejmował również budynek Urzędu Gminy i sprzęt transportowy Urzędu. Monitor systemu wizyjnego PSZOK zlokalizowany był w sekretariacie Urzędu Gminy. Zapis obrazu był rejestrowany całą dobę i umożliwiał identyfikację osób przebywających w miejscu zbierania odpadów.

Zapis ten był przechowywany 13 dni od daty zapisu, co stwierdzono w dniu 18 sierpnia 2020 r. i 12 dni od daty zapisu, co stwierdzono w dniu 17 września 2020 r.

(akta kontroli str. 457-469)

1.11. W kontrolowanym okresie Gmina zorganizowała dwa przetargi (w 2016 r. i 2019 r.) na odbiór odpadów komunalnych wspólnie dla nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych na podstawie postanowień ustawy *Pzp* oraz zgodnie z *u.c.p.g.*

Przedmiotem postępowania przeprowadzonego w 2016 r. był odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych powstałych i zebranych z terenu Gminy bezpośrednio z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych, tj.: a) z punktów gniazdowych pojemników typu „igło” (tylko w trakcie pierwszego roku świadczenia usługi); b) z selektywnej zbiórki w systemie akcyjnym (odbiór odpadów bezpośrednio od mieszkańca, poprzez odbiór odpadów wystawianych bezpośrednio przed posesją); c) z przystanków komunikacji; d) z gminnych punktów zbiórki odpadów, m.in. odpadów remontowych i budowlanych, odpadów zielonych, odpadów wielkogabarytowych, odpadów chemicznych (w tym chemia budowlana i gospodarcza).

Od przyszłego wykonawcy wymagano posiadania wpisu do rejestru działalności regulowanej prowadzonej przez Wójta Gminy Krotoszyce, o którym mowa w art. 9c *u.c.p.g.* oraz posiadania zezwolenia na transport odpadów wydanego przez właściwy organ na podstawie ustawy *o odpadach*¹³ lub odpowiadające mu zezwolenie na transport odpadami wydane na podstawie wcześniej obowiązujących przepisów. Ustalono również obowiązek prowadzenia dokumentacji związanej z wykonywaniem usług, tj. ewidencji rodzajowej i ilościowej przyjmowanych odpadów, sporządzania sprawozdań, o których mowa w *u.c.p.g.*, wskazanie właścicieli nieruchomości, którzy zbierają odpady komunalne w sposób niezgodny z regulaminem. Wykonawca umowy zobowiązany był również do przekazywania wszelkich innych informacji dotyczących odbioru i zagospodarowania odpadów.

Całkowitą wartość zamówienia określono na kwotę 1 432 728,00 zł z trzyletnim okresem obowiązywania od dnia 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r.

W obowiązkach wykonawcy uregulowanych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia (SIWZ) do postępowania nr IB.271.21.2016 wskazano obowiązek przedłożenia wykazu pracowników oraz oświadczeń pracowników wykonawcy, potwierdzających, że osoby te zatrudnione są na podstawie umowy o pracę. Oświadczenia powinny być złożone w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Stosownych wykazów nie przedłożono.

Wyłoniony wykonawca spełniał pozostałe wymagania zawarte w opisie przedmiotu zamówienia.

Przedmiotem postępowania przeprowadzonego w 2019 r. była usługa polegająca na odbiorze wszystkich wytworzonych rodzajów odpadów komunalnych z terenu nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych oraz obiektów będących własnością Gminy, a także ich transport do instalacji komunalnej.

W celu potwierdzenia spełniania warunków udziału w postępowaniu przetargowym wymagano od składających oferty między innymi:

¹³ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (Dz. U. z 2020 r. poz. 797 ze zm.), dalej: *ustawa o odpadach*.

- aktualnego wpisu do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, prowadzonego przez Wójta Gminy Krotoszyce,
- wpisu do prowadzonego przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, (BDO, Dział VII) w zakresie kodów odpadów komunalnych, objętych przedmiotem zamówienia,
- wpisu do rejestru zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- opłaconej polisy OC,
- listy zatrudnionych pracowników wraz z informacją o podstawie zatrudnienia pracowników.

Wymieniono także obowiązki dotyczące raportowania i składania wymaganych sprawozdań z *u.c.p.g* oraz miesięcznych raportów z wykonania usługi.

Wartość przedmiotu zamówienia określono na kwotę 756 388,70 zł za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. Wyłoniony wykonawca spełniał wszelkie wymagania zawarte w opisie przedmiotu zamówienia.

W obu postępowaniach na zamówienie publiczne na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z terenu nieruchomości zamieszkałych Gminy, opis przedmiotu zamówienia nie zawierał postanowień uwzględniających kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowanie z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników (art. 29 ust. 5 i 6 ustawy *Pzp*, art. 30 ust. 8 pkt 1 oraz ust. 9 pkt 1 ustawy *Pzp*.)

(akta kontroli str. 470-614, 780-812)

1.12. Umowa nr 155/12/2016 na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych Gminy zawarta została w dniu 20 grudnia 2016 r. z firmą Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Komunalnik Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu na okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. Kolejna umowa nr 01/01/2020 zawarta została w dniu 7 stycznia 2020 r. z firmą Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą w Legnicy.

W 2019 r. Gmina dokonywała przeglądów odbiorów odpadów komunalnych frakcji zmieszanych, tworzyw sztucznych, metali i opakowań wielomateriałowych oraz bioodpadów realizowanych przez ówczesną firmę Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Komunalnik Sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu, nie stwierdzając nieprawidłowości.

Umowa na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy zawarta w wyniku postępowania nr IB.271.21.2016 w dniu 20 grudnia 2016 r. na okres dłuższy niż 12 miesięcy nie zawierała postanowień o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy, do czego zobowiązywał art. 142 ust. 5 ustawy *Pzp*.

W umowie z dnia 7 stycznia 2020 r. zawartej z firmą Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą w Legnicy nie ujęto postanowień art. 9u ust. 1 *u.c.p.g* dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy *u.c.p.g* przez przedsiębiorcę odbierającego i przetwarzającego odpady komunalne.

Gmina nie sporządzała harmonogramu i zakresu kontroli na lata 2016-2019. Zaplanowaną na 30 września 2020 r. kontrolą objęto bazę magazynowo-transportową firmy odprowadzającej odpady komunalne z terenu Gminy. Nie

przeprowadzono kontroli nieruchomości pod względem nielegalnego spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych.

(akta kontroli str. 615-661, 801-833)

1.13. W Gminie nie zlecano podmiotom zewnętrznym przeprowadzenia analizy funkcjonowania rynku odpadów komunalnych. Analiza sporządzona w Urzędzie zawierała dane dotyczące: możliwości przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania; potrzeb inwestycyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi; kosztów poniesionych w związku z odbieraniem, odzyskiem, recyklingiem i unieszkodliwianiem odpadów komunalnych; liczby mieszkańców; liczby właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy, w imieniu których Gmina powinna podjąć działania; ilości odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Gminy; ilości zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych odbieranych z terenu Gminy oraz powstających z przetwarzania odpadów komunalnych pozostałości z sortowania i pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. We wspomnianej analizie zasygnalizowano istotny problem dotyczący braku firm deklarujących odbiór opon rolniczych.

(akta kontroli str. 662-689, 801-833)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W umowie z dnia 7 stycznia 2020 r. zawartej z firmą Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. nie ujęto postanowień art. 9u ust. 1 *u.c.p.g.* dotyczących kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy *u.c.p.g.* przez przedsiębiorcę odbierającego i przetwarzającego odpady komunalne.

(akta kontroli str. 615-632)

Wójt Gminy wyjaśnił, że powyższa umowa nie zawiera postanowień wskazanego przepisu, ponieważ wynika to z obowiązków ustawowych, jednocześnie stwierdzając, że Gmina Krotoszyce zawierając kolejne umowy z przedsiębiorcami sporządzać będzie stosowne postanowienia w umowach.

(akta kontroli str. 793-800)

2. Pomimo wieloletniej działalności PSZOK na terenie Gminy, funkcjonowanie PSZOK uregulowano dopiero zarządzeniem nr 86/2020 Wójta Gminy z dnia 31 sierpnia 2020 r. W związku z powyższym Gmina nie miała rozeznania o ilości i sposobie zagospodarowania odpadów składowanych w PSZOK, przed formalnym uregulowaniem jego działalności i opracowaniem wymaganej dokumentacji informacyjnej.

(akta kontroli str. 301-306, 793-800)

Wójt Gminy potwierdził, że Gmina nie miała rozeznania o ilości i sposobie zagospodarowania odpadów składowanych w PSZOK, ponieważ nie było opracowanego systemu przekazywania do Gminy informacji w tym zakresie, które aktualnie zamieszczone są w Regulaminie działalności PSZOK. Nieopracowanie we wcześniejszym okresie Regulaminu funkcjonowania PSZOK Wójt wyjaśnił koniecznością wykonywania innych zadań po objęciu stanowiska Wójta oraz potrzebą zorganizowania prac przygotowawczych niezbędnych do uregulowania sytuacji PSZOK. Do roku 2020 r. odpady odbierane z miejsca faktycznej działalności PSZOK były traktowane jako odbierane z posesji.

(akta kontroli str. 793-800)

3. Wizyjny system kontroli w miejscu magazynowania odpadów w PSZOK nie zapewniał miesięcznego przechowywania zapisu obrazu. Stwierdzone w trakcie oględzin PSZOK terminy dwunastodniowy i trzynastodniowy przechowywania zapisów monitoringu nie spełniały wymogów określonych w art. 25 ust. 6b ustawy o odpadach.

(akta kontroli str. 457-469)

Wójt Gminy wyjaśnił, że wszystkie kamery uruchamiane są czujnikiem ruchu. Czas nagrania po wyłapaniu ruchu to 10 sekund. Jeżeli następuje ruch ciągły, np. obiekt porusza się obok kamery – to kamera rozpocznie nagranie kiedy obiekt znajdzie się w jej zasięgu i zakończy 10 sekund po ostatnim ruchu obiektu. Kamery zapisują nagrania na rejestratorze. Czas przechowywania nagrań na rejestratorze to maksymalnie 30 dni. Jednakże czas ten zależy od ilości nagrań przekazywanych z kamer, tzn. im więcej ruchów obiektów wywołujących nagrywanie na kamerach tym krótszy czas przechowywania nagrań. Czas ten najczęściej waha się między 13 a 30 dni. Ruch na kamerach może być również wywołany przez silny deszcz, mocny wiatr, zwierzęta, ptaki, spadające liście, itp. Można wydłużyć czas przechowywania nagrań zmniejszając ich jakość lub powiększając ilość dysków twardych w rejestratorze. Pierwsza opcja nie jest dobrym rozwiązaniem, ponieważ może rodzić trudności przy identyfikacji na nagraniach. Z kolei druga wymaga poniesienia dodatkowych kosztów zakupu tych urządzeń.

(akta kontroli str. 793-800)

4. Urząd nie przeprowadzał oględzin nieruchomości, na terenie których, według deklaracji właścicieli nieruchomości, kompostowano bioodpady. W celu weryfikacji zgodności informacji, o której mowa w art. 6m ust. 1b pkt 7 *u.c.p.g.*, ze stanem faktycznym Urząd powinien dokonywać wzmiankowanych oględzin zgodnie z wymogami art. 6k ust. 4b cytowanej ustawy.

(akta kontroli str. 801-833)

Wójt Gminy wyjaśnił, że dotychczas nie prowadzono oględzin kompostowników, ponieważ Krotoszyce są gminą wiejską, gdzie większość nieruchomości posiada swoje zwierzęta zagrodowe, które są karmione bioodpadami, a dodatkowo część bioodpadów trafia na przymę przez co tworzy swego rodzaju nawóz. Dodatkowo nie ma wytycznych jak ma wyglądać kompostownik, a jedynie musi spełniać wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w *sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*¹⁴.

(akta kontroli str. 793-800)

5. Uzasadnienia do projektów uchwał Rady Gminy w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności – stanowiące informację publiczną – nie zostały opublikowane w BIP do dnia 6 października 2020 r.

(akta kontroli str. 146-147)

¹⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1065 ze zm.

Wójt Gminy wyjaśnił, że brak zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu w zakładce BIP uzasadnienia do uchwały Nr IV/27/2015 Rady Gminy Krotoszyce z dnia 20 lutego 2015 r. w sprawie metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności związany był ze zmianami kadrowymi w merytorycznym wydziale. W dokumentacji pozostałej po osobie ówczesznie pracującej w Urzędzie uzasadnienie to odnaleziono i w dniu 6 października 2020 r. zostało ono opublikowane na stronie BIP Urzędu Krotoszyce. Opublikowanie uzasadnienia do uchwały Nr XI/95/2019 Rady Gminy Krotoszyce z dnia 3 grudnia 2019 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności zostało przeoczone. Dnia 6 października 2020 r. opublikowano uzasadnienie do ww. uchwały.

(akta kontroli str. 793-800)

6. Urząd nie prowadził kontroli właścicieli nieruchomości w zakresie spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych. Podstawę prawną do prowadzenia kontroli palenisk indywidualnych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz upoważnionych przez nich urzędników i funkcjonariuszy straży gminnych stanowi art. 379 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*¹⁵ (dalej: *Poś*). Zgodnie z art. 9u *u.c.p.g.* wójtowie (burmistrzowie i prezydenci miast) sprawują kontrolę wszystkich podmiotów władających nieruchomościami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.

(akta kontroli str. 801-833)

Wójt Gminy wyjaśnił, że nie przeprowadzono kontroli nieruchomości pod względem nielegalnego spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych, ponieważ w Urzędzie nie było skarg i zgłoszeń odnośnie tego faktu. Koszty wyrwykowych kontroli, które mogłyby być robione w okresie szczególnie grzewczym, są dotkliwe dla małej wiejskiej gminy. Ponadto Wójt wyjaśnił, że Gmina nie ma prawnych instrumentów, aby odzyskać koszty poniesione w związku z poborem i badaniem próbki.

(akta kontroli str. 793-800)

7. W postępowaniach na zamówienie publiczne na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z terenu nieruchomości zamieszkałych Gminy, opis przedmiotu zamówienia nie zawierał postanowień uwzględniających kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowanie z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników (art. 29 ust. 5 i 6 ustawy *Pzp*, art. 30 ust. 8 pkt 1 oraz ust. 9 pkt 1 ustawy *Pzp*.)

(akta kontroli str. 470-616)

Wójt Gminy wyjaśnił, że od czasu kiedy Gmina Krotoszyce zleca usługę odbioru odpadów komunalnych nie było żadnych zgłoszeń lub wniosków co do szczególnego odbioru odpadów od osób niepełnosprawnych. Gmina zdaje sobie sprawę z potrzeb osób niepełnosprawnych w tej kwestii i w momencie wpływu jakiegokolwiek zgłoszenia/wniosku od takiej osoby zapewni dogodne warunki odbioru odpadów dla osób niepełnosprawnych. Jednocześnie Wójt zadeklarował, że w kolejnych postępowaniach zamówień publicznych na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu gminy zostaną ujęte zapisy poprzez prowadzenie usługi odbioru odpadów w sposób dogodny dla mieszkańców niepełnosprawnych.

¹⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.

(akta kontroli str. 793-800)

8. Umowa na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy zawarta w wyniku postępowania nr IB.271.21.2016 w dniu 20 grudnia 2016 r. na okres dłuższy niż 12 miesięcy nie zawierała postanowień o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy, do czego zobowiązywał art. 142 ust. 5 ustawy Pzp.

(akta kontroli str. 633-641)

Wójt Gminy wyjaśnił, że nie jest w stanie odnieść się do tej nieprawidłowości, ponieważ w Urzędzie nastąpiły zmiany kadrowe w wydziale merytorycznym i nie pracują już pracownicy opracowujący projekt wskazanej umowy.

(akta kontroli str. 793-800)

9. W obowiązkach wykonawcy uregulowanych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia (SIWZ) do postępowania nr IB.271.21.2016 wskazano obowiązek przedłożenia wykazu pracowników oraz oświadczeń pracowników wykonawcy, potwierdzających, że osoby te zatrudnione są na podstawie umowy o pracę. Oświadczenia powinny być złożone w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy. Stosownych wykazów jednak nie przedłożono.

(akta kontroli str. 470-527)

Wójt Gminy wyjaśnił, że nie może wyjaśnić okoliczności powstania tej nieprawidłowości, ponieważ pracownik, który zajmował się tym postępowaniem już nie pracuje w Urzędzie Gminy.

(akta kontroli str. 793-800)

10. Podczas oględzin PSZOK stwierdzono, że dwa pojemniki na odpady są nieoznakowane oraz na terenie PSZOK składowano materiały typu: żwir, drewno, kręgi betonowe, nieużywane znaki drogowe, tj. materiały nie będące odpadami komunalnymi.

(akta kontroli str. 432-456)

Wójt Gminy wyjaśnił, że nieoznaczenie pojemników na odpady wystąpiło przez przeoczenie (w dniu 25 września 2020 r., tj. w trakcie kontroli NIK pojemniki zostały właściwie oznaczone). Natomiast wymienione materiały są składowane w części terenu, na którym znajduje się baza magazynowo-garażowa Urzędu Gminy, a składowane materiały będą wykorzystywane w najbliższym czasie przez pracowników gospodarczych na prace remontowe (żwir na konserwację i naprawę drogi, pasek na posypanie dróg zimną, kręgi betonowe jako odprowadzenie wody z dróg – melioracja).

(akta kontroli str. 432-456, 793-800)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że teren PSZOK, na którym składowano wymienione materiały nie został wydzielony i oznakowany.

11. Jeden z pojemników na odpady usytuowany przed budynkiem wielorodzinnym w Krotoszycach był nieoznakowany.

(akta kontroli str. 394-426)

Wójt Gminy wyjaśnił, że prawdopodobnie naklejka z oznaczeniem pojemnika została zerwana w okresie od ostatniego odbioru odpadów i służby Urzędu dopełnią obowiązek oznakowania pojemnika.

(akta kontroli str. 793-800)

Pojemnik został oznakowany w dniu 25 września 2020 r.

(akta kontroli str. 394-426)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt Gminy Krotoszyce co do zasady prawidłowo wykonywał zadania na rzecz zapewnienia właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie Gminy. Nie kontrolował właścicieli nieruchomości w zakresie spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych, nie dokonywał oględzin nieruchomości, na terenie których kompostowano bioodpady. Inne nieprawidłowości dotyczyły: [1] niezawarcia w postępowaniach na zamówienie publiczne na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z terenu nieruchomości zamieszkałych Gminy zapisów uwzględniających kryteria dostępności dla osób niepełnosprawnych; [2] braku uregulowania działalności PSZOK do września 2020 r., [3] wykorzystywania terenu PSZOK na inne cele niż gromadzenie odpadów. Nieprawidłowości dotyczące nieopublikowania w BIP uzasadnień do projektów obowiązujących w kontrolowanym okresie uchwał Rady Gminy w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności oraz dotyczące braku oznakowania trzech pojemników na odpady zostały usunięte w toku kontroli NIK.

OBSZAR

2. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie sposobu postępowania z odpadami komunalnymi

Opis stanu faktycznego

2.1. Za zadania z zakresu edukacji ekologicznej odpowiedzialny był wyznaczony pracownik merytoryczny Urzędu. Na zadania te, w okresie objętym kontrolą, wydatkowano łącznie środki w kwocie 48 075,14 zł, z których 45 375,14 zł pochodziło z budżetu Gminy, przy czym w kwocie 26 997,21 zł z opłat ponoszonych przez mieszkańców za odprowadzanie odpadów, w kwocie 18 377,93 zł z dofinansowania przez Gminę ze środków własnych. Pozostałe środki w kwocie 2 700 zł pochodziły ze wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, na podstawie umowy nr 365/D/E/lg/2017 z dnia 15 grudnia 2017 r.

W 2017 r. zaplanowano i zrealizowano zadanie pod nazwą „Piękne miejsce – Krotoszyce edukacja ekologiczna mieszkańców gminy Krotoszyce”. Celem przedsięwzięcia była edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy Krotoszyce w zakresie prawidłowej segregacji odpadów komunalnych, promocji i znajomości walorów przyrodniczych Gminy. W ramach działań przeprowadzone zostały spotkania informacyjno-szkoleniowe dla dorosłych i młodszych mieszkańców, w czasie których pracownicy Urzędu na podstawie opracowanej ulotki przypominali i uświadamiali zasady segregacji odpadów komunalnych oraz wpływy i korzyści z segregacji. Przeprowadzono spotkania w każdej miejscowości w Gminie, a także w dwóch szkołach podstawowych. W czasie spotkań rozdano 2 000 ulotek edukacyjnych oraz 2 000 ekotreb – w celu zachęcenia mieszkańców z terenu Gminy do korzystania z nich, zamiast tzw. plastikowych jednorazówek. Koszty tego zadania wyniosły łącznie 10 963 zł, w tym Gmina wydatkowała kwotę 8 263 zł, pochodzącą z opłat wnoszonych przez mieszkańców za odprowadzanie odpadów. Pozostałe środki na realizację zadania w kwocie 2 700 zł pochodziły ze wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Od 2016 r. do 2019 r. Gmina prowadziła wśród mieszkańców kampanię edukacyjno-informacyjną poprzez druk i dystrybucję kalendarza ściennego,

w którym zawarte były informacje o poprawnej selekcji odpadów z podziałem na frakcje, harmonogramem wywozu poszczególnych frakcji oraz informacji o działalności PSZOK. Koszty tego zadania wyniosły kwotę 25 690,35 zł, z której na 2016 r. przypadło 7 626,00 zł, na 2017 r. – 7 800 zł, na 2018 r. – 5 344,35 zł i na 2019 r. – 4 920,00 zł. Środki na sfinansowanie tego zadania pochodziły w połowie z opłat ponoszonych przez mieszkańców za odprowadzanie odpadów, w połowie – z dofinansowania przez Gminę ze środków własnych.

Co roku w szkołach podstawowych w Gminie prowadzono akcję sprzątnięcia świata, w których Gmina także brała udział poprzez wsparcie finansowe kupna worków i rękawic ochronnych w kwocie 356,64 zł, z której w 2017 r. wydatkowano 211,83 zł, w 2019 r. 144,81 zł oraz edukację ekologiczną dzieci i młodzieży podczas akcji – jak prawidłowo segregować odpady. Środki na sfinansowanie tego przedsięwzięcia pochodziły z opłat ponoszonych przez mieszkańców za odprowadzanie odpadów.

W dniu 20 grudnia 2019 r. Gmina podpisała umowę z firmą AMM Systems Spółka z o.o. z siedzibą we Wrocławiu wyłonioną na podstawie art. 4 pkt 8 ustawy *Pzp* o zapewnienie dostępu do systemu informatycznego „Strefa Mieszkańca”, w którym została zawarta informacja o prawidłowej selekcji odpadów komunalnych (aktualizowana co tydzień) oraz wyszukiwarka danego odpadu ze wskazaniem, do której frakcji powinien trafić. Dostępny był tam również harmonogram odbioru odpadów z powiadomieniem sms dla mieszkańca w przeddzień wywozu danej frakcji. Koszty zakupu tego systemu wyniosły kwotę 11 065,08 zł, na którą składała się opłata aktywacyjna w wysokości 6 150 zł oraz opłata abonamentowa za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. w wysokości 4 915,08 zł. Środki na sfinansowanie tego zadania pochodziły w połowie z opłat ponoszonych przez mieszkańców za odprowadzanie odpadów, w połowie – z dofinansowania przez Gminę ze środków własnych.

Z początkiem roku 2020 Gmina zorganizowała cykl spotkań z mieszkańcami na temat prawidłowego funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Do dnia zakończenia kontroli Gmina nie odnotowała zgłoszeń od firmy odprowadzającej odpady w przedmiocie niewłaściwej segregacji odpadów.

(akta kontroli str. 690-752, 793-799)

2.2. Na początku każdego roku objętego kontrolą Urząd na swojej stronie internetowej zamieszczał informację w sprawie danych firmy wywozowej, miejsc odprowadzania poszczególnych frakcji odpadów (tj. instalacji komunalnych), a także poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia jakie Gmina powinna osiągnąć w kolejnym roku. Na stronie internetowej Gminy zamieszczano także aktualne harmonogramy wywozu odpadów, a także informacje o planowanych zbiórkach akcyjnych. Zamieszczane były również wzory aktualnych deklaracji do wypełnienia i informacje jak przesłać deklarację drogą elektroniczną przez platformę e-PUAP. Publikowane były aktualne wysokości stawek za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Zostały również zamieszczone: informacje, jak postępować z odpadami w czasie zagrożenia epidemiologicznego; informacje przydatne dla posiadaczy gospodarstw rolnych, tj. nazwy firm i adresy utylizacji poszczególnych odpadów pochodzących z tego rodzaju działalności; informacje o workach i pojemnikach; film instruktażowy jednolitego systemu segregacji odpadów komunalnych; nowe standardy segregacji, które zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2020 r.; informacja o sposobie i zakresie świadczenia w 2019 r. usługi w zakresie odbierania odpadów w PSZOK od właścicieli nieruchomości; fotorelacja z akcji „Sprzątnięcie Świata” zorganizowanej w szkołach podstawowych.

Analiza stanu gospodarki odpadami Gminy była zamieszczana każdego roku na stronie BIP Urzędu i były tam zawarte informacje jakie poziomy recyklingu zostały osiągnięte w latach 2016, 2017 i 2018. Z uwagi na tegoroczną sytuację pandemiczną, sprawozdania firm oraz Gminy zostały przesunięte do 31 października 2020 r., zatem w czasie trwania czynności kontrolnych NIK nie ustalono poziomów osiągniętych w roku 2019.

W Urzędzie każdy pracownik merytoryczny, w tym odpowiedzialny za gospodarkę komunalną, opracowywał materiały przeznaczone do zamieszczenia na stronie internetowej Gminy, po czym przysyłał je w celu opublikowania na stronie do informatyka zatrudnionego w Urzędzie.

(akta kontroli str. 753-799)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia prowadzenie przez Wójta Gminy działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi oraz zamieszczanie informacji i aktualizowanie ich na stronie internetowej Urzędu zgodnie z postanowieniami *u.c.p.g.*

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym ustalenia, w szczególności nieprawidłowości, a także fakt, że przyczyny wielu, według wyjaśnień Wójta Gminy, były nieznanne z powodu zmian kadrowych w Urzędzie, wskazują na potrzebę rozważenia przez Wójta Gminy podjęcia działań wzmacniających w Urzędzie kontrolę zarządczą, a to w celu urzeczywistnienia, określonego w art. 68 ust. 1 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*¹⁶, wymogu zapewnienia realizacji celów i zadań kierowanej jednostki w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Zmiany kadrowe, zwłaszcza na stanowiskach wyspecjalizowanych, bez zapewnienia właściwego przepływu informacji między pracownikami, mogą utrudnić funkcjonowanie Urzędu i sprawne świadczenie usług dla mieszkańców.

Wnioski

1. Podjęcie nakazanej art. 9u ust. 1 *u.c.p.g.* kontroli przestrzegania i stosowania przepisów *ustawy u.c.p.g.* i powiadomienie NIK o jej wynikach.
2. Zawieranie postanowień art. 9u ust. 1 *u.c.p.g.* w umowach z przedsiębiorcami odbierającymi odpady z terenu Gminy.
3. Zapewnienie w wizyjnym systemie kontroli w miejscu magazynowania odpadów w PSZOK miesięcznego przechowywania zapisu obrazu.
4. Przeprowadzanie oględzin nieruchomości, na terenie których kompostowane są bioodpady oraz podjęcie działań w celu kontroli właścicieli nieruchomości w zakresie prawidłowości spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych.
5. Ujmowanie w dokumentacji postępowań w przedmiocie udzielenia zamówień publicznych na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy postanowień dotyczących prowadzenia usługi odbioru odpadów w sposób dogodny dla mieszkańców niepełnosprawnych.

¹⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.

6. Ujmowanie w umowach o odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych zawartych na okres dłuższy niż 12 miesięcy postanowień o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcy, do czego zobowiązuje art. 142 ust. 5 ustawy *Pzp*.
7. Podjęcie działań organizacyjnych w celu przestrzegania obowiązku oznakowywania wszystkich pojemników na odpady oraz ewentualnego wydzielenia z terenu PSZOK obszaru składowania innych materiałów i urządzeń niezwiązanych z gospodarowaniem odpadami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy* o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy* o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy* o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, listopada 2020 r.

Kontroler
Maria Ossowska
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis